

Fundusze Europejskie

Realizacja zasady równości kobiet i mężczyzn w projektach współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej w perspektywie finansowej 2021 – 2027

Dodatkowe materiały

Prowadząca: Dorota Gala

Fundusze Europejskie
dla Śląskiego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Województwo
Śląskie

Badania, raporty, publikacje dotyczące sytuacji kobiet i mężczyzn

- [Unia równości: strategia na rzecz równouprawnienia płci na lata 2020–2025](#)
- [Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 3 października 2023 r. w sprawie transportu europejskiego odpowiadającego potrzebom kobiet](#)
- [Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn \(EIGE\)](#)
- [Polskie Towarzystwo Prawa Antydyskryminacyjnego](#)
- [Instytut Spraw Publicznych](#)
- [Raport SDG 2023 \(Agenda ONZ 2030\): Kobiety na drodze zrównoważonego rozwoju](#)
- <https://nieczekam107lat.ofeminin.pl/>
- [Równość płci w edukacji](#)
- [Polski Instytut Ekonomiczny](#)
- [Stowarzyszenie Kongres Kobiet](#)
- GUS/CBOS

Ciekawe pozycje dotyczące sytuacji kobiet i mężczyzn, równości płci w projektach

- Maja Branka, Marta Rawłuszko, Agnieszka Siekiera, „Zasada równości szans kobiet i mężczyzn w projektach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Poradnik” (dot. POKL, niemniej treść aktualna w nowej perspektywie 2021-2027)
- Joanna Piotrowska, Agnieszka Siekiera, Agnieszka Sznajder, [„Jak realizować zasadę równości szans kobiet i mężczyzn w projektach finansowanych z funduszy europejskich 2014-2020. Poradnik dla osób realizujących projekty oraz instytucji systemu wdrażania”](#), Ministerstwo Rozwoju, Warszawa 2016 (dot. POKL, niemniej treść aktualna w nowej perspektywie 2021-2027)
- Caroline Criado Perez, „Niewidzialne kobiety. Jak dane tworzą świat skrojony pod mężczyzn”, 2024 (Wyd. Karakter)
- Martyna F. Zachorska, „Żeńska końcówka języka”, 2023 (Wyd. Poznańskie)
- Jolanta Szpyra-Kozłowska, „Nianieki, ministra i japonki. Eseje o języku i płci”, 2021 (Wyd. Universitas)
- Rebekka Endler, „Patriarchat rzeczy. Świat stworzony przez mężczyzn dla mężczyzn”, 2022, (Wyd. Znak Koncept)
- „Gender w podręcznikach. Projekt badawczy. Raport,” t. I – III, pod redakcją Iwony Chmury-Rutkowskiej, Macieja Dudy, Marty Mazurek i Aleksandry Sołtysiak-Łuczak, 2016, Fundacja Feminoteka

Bariery w projekcie

Bariery równościowe kobiet i mężczyzn: rozumiane jako utrudnienia, nierówności zidentyfikowane w obszarze tematycznym interwencji – inaczej: przedmiocie/zakresie projektu (np. edukacja, ochrona zdrowia, rynek pracy itd.) lub zasięgu oddziaływania projektu – inaczej: miejscu realizacji projektu (gmina, województwo, region itd.), skutkujące nierównościami w dostępie do dóbr, zasobów, praw i/lub dyskryminacją jednej z płci.

Przyczyny/bariery

- segregacja pozioma i pionowa rynku pracy w tym mniejsza aktywność kobiet;
- różnice w płacach kobiet i mężczyzn zatrudnionych na równoważnych stanowiskach, wykonujących tożsame obowiązki;
- mała dostępność elastycznych rozwiązań czasu pracy;
- niski udział mężczyzn w wypełnianiu obowiązków rodzinnych;
- niski udział kobiet w procesach podejmowania decyzji;
- przemoc ze względu na płeć;
- niewidoczność kwestii płci w ochronie zdrowia;
- niewystarczający system opieki żłobkowej/przedszkolnej lub opieki instytucjonalnej nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu;
- stereotypy płci we wszystkich obszarach w tym zwłaszcza w wyborze ścieżki edukacyjno-zawodowej;
- zróżnicowanie wyników edukacyjnych ze względu na płeć, zróżnicowanie wyborów edukacyjno-zawodowych ze względu na płeć;
- dyskryminacja wielokrotna (krzyżowa), czyli ze względu na dwie lub więcej przesłanek (na przykład w odniesieniu do kobiet w wieku powyżej 50 lat, osób z niepełnosprawnościami należących do mniejszości etnicznych).

Cykl projektu

1. Analiza problemu
2. Cele równościowe
3. Działania i rezultaty wrażliwe na płeć
4. Zarządzanie projektem z uwzględnieniem równości szans kobiet i mężczyzn
(zob. prezentacja ze szkolenia)

Cykl projektu – analiza

1. Analiza problemu:

- a) Ilościowa: zgromadzenie i zagregowanie danych z podziałem na płeć, analiza sytuacji w konkretnych obszarach (obszar interwencji/terytorium):
- Ile jest kobiet, ilu mężczyzn w danym obszarze? Jaka jest ich struktura – wiek, status na rynku pracy, wykształcenie, sytuacja ekonomiczna itp. (adekwatnie do obszaru)
 - Czy występują między nimi różnice – adekwatnie do obszaru interwencji (zatrudnienie, ochrona zdrowia, edukacja, sytuacja ekonomiczna itd.)
 - Kto będzie korzystał z usług/produktów – w podziale na płeć? (odbiorcy ostateczni/ osoby pracujące w podmiocie/ inne grupy – odbiorcy bezpośrednie i pośredni)
- b) Jakościowa: identyfikacja problemów i ich przyczyn, analiza wpływu na płeć
- Jakie są bariery równości w danym obszarze? Jak (kiedy/gdzie/w jaki sposób) będą korzystać z usług/produktów kobiety, a jak mężczyźni – czy występują różnice?
 - Dlaczego występują dane bariery? Jakie są zależności między położeniem kobiet i mężczyzn a społecznymi rolami przypisywanymi kobietom i mężczyznom? Jakie wzorce zachowań/mechanizmy społeczne możemy zauważyć?
 - Jakie działania wpłyną na zniwelowanie barier?/ Czy działania w projekcie odpowiadają na zidentyfikowane bariery

Cykl projektu – cele

2. Cele równościowe:

- Projektowane w podziale na płeć (oddzielnie dla kobiet, oddzielnie dla mężczyzn – inne potrzeby, bariery)
- Niwelują stwierdzone bariery
- Określone adekwatnie (liczbowo i jakościowo) do stwierdzonych barier/problemów

Cykl projektu – działania

3. Działania i rezultaty:

- Powiązane/spójne z diagnozą (jakościowo i liczbowo)
- W przypadku braku stwierdzenia barier – przeciwdziałają ich wystąpieniu
- Nie powielają stereotypowych rozwiązań, przeciwdziałają stereotypowemu postrzeganiu ról kobiet i mężczyzn?
- Wsparcie grup znajdujących się w gorszym położeniu

Cykl projektu – działania c.d.

3. Działania i rezultaty c.d.:

- Czy projekt identyfikuje i wspiera w szczególny sposób grupę znajdującą się w gorszym położeniu?
- Jak/w jakim stopniu zaplanowane działania niwelują bariery?
- Czy określone w projekcie kryteria rekrutacji odpowiadają położeniu grupy docelowej i jej reprezentację liczbową w danym obszarze?
- Projekt otwarcie zachęca grupy znajdujące się w gorszym położeniu lub grupy mniejszościowe do uczestnictwa w działaniach projektowych

Równo nie oznacza identycznie

W przypadku istniejących już nierówności, jednakowe traktowanie **stoi w sprzeczności** z zasadą równych szans, ponieważ **zwiększa ryzyko utrwalenia istniejących nierówności** lub pogłębienia dyskryminacji grupy znajdującej się w gorszym położeniu (brak rozróżnienia celów/działań/rezultatów z uwzględnieniem zidentyfikowanych barier)

Przykłady, propozycje FESL

W ramach poszczególnych działań –
warto zwrócić uwagę
m.in. na następujące aspekty
(pod kątem analizy danych i
diagnozy barier; wybrane
przykłady):

Priorytet FESL.01 Fundusze Europejskie na inteligentny rozwój

- Plan równości płci (Gender Equality Plan) – wymagany w ramach programu Horyzont Europa dla instytucji ubiegających się o wsparcie w ramach ww. programu (wewnętrzne regulaminy, audyt wynagrodzeń stanowisk w instytucji/jednostce, elementy wymagane itd.): [Plany Równości Płci \(GEP\) w Horyzoncie Europa](#) – materiały pomocnicze (**nieobowiązkowe** w EFS+, EFRR, FS, FST)
- W projektach B+R: kto będzie odbiorcą usług, produktów – szczególnie istotne w obszarze zdrowia, IT, AI, energetyki
- W projektach z obszaru innowacji w ochronie zdrowia: wykorzystanie AI, inteligentnych algorytmów, aplikacje wykrywające symptomy choroby – istotne dane w podziale na płeć (możliwe różne wyniki dla kobiet i mężczyzn)
- Projekty z zakresu rozwoju przedsiębiorczości/konkurencyjności przedsiębiorstw: przedsiębiorczość kobiet i mężczyzn – kto zakłada firmy, jakiej wielkości, jakie oczekiwania wobec prowadzenia firmy (rozwój – zysk, kwestie samozatrudnienia – opieki na osobami zależnymi), kto częściej zawiesza/zamyka firmy – jakie są przyczyny? Jakiego wsparcia oczekują mężczyźni, jakiego – kobiety, w jakich branżach częściej działają kobiety – w jakich mężczyźni (uwaga! Bazujemy na danych – nie na stereotypach i założeniach)
- Projekty z zakresu innowacji cyfrowych w MŚP: jaka proporcja kobiet/mężczyzn w przedsiębiorstwie, kto korzysta – w jakim zakresie – z innowacji, czy wykorzystywany w inny sposób/inne potrzeby?

Priorytet FESL.02 Fundusze Europejskie na zielony rozwój

- W projektach dot. efektywności energetycznej budynków: kto korzysta i w jaki sposób? Czy potrzeby kobiet i mężczyzn w ww. zakresie są tożsame czy różne? Można wziąć pod uwagę kwestie „ubóstwa energetycznego kobiet” – czy ma uzasadnienie?

W projektach z zakresu efektywności energetycznej należy uwzględnić działania edukacyjne i świadomościowe – do kogo kierować (jaka świadomość kobiet, jaka – mężczyzn), jakimi kanałami – czy kobiety i mężczyźni korzystają z tych samych kanałów informacyjnych? Jak organizować takie działania – która grupa podczas rekrutacji będzie defaworyzowana, dlaczego? W jakich godzinach i miejscach organizować ewentualne spotkania – co jest istotne dla kobiet, co dla mężczyzn podczas takich spotkań?

- Projekty dot. klimatu, gospodarowania odpadami komunalnymi: konsultacje społeczne dot. lokalizacji tworzonych (np.) parków, ogrodów, zieleńców, centrum napraw, punktów ponownego użycia, wymiany rzeczy używanych – agregując dane w podziale na kobiety i mężczyzn. Analiza niezbędnej infrastruktury dodatkowej – np. toalet, miejsc przeznaczonych do opieki nad dziećmi/osobami zależnymi (bezpieczne i komfortowe miejsce, w którym można przewinąć dziecko, karmić piersią itd.). Analiza – kto z danych miejsc, punktów potencjalnie będzie częściej korzystał – zapewnienie odpowiedniej lokalizacji (np. dobrze oświetlone parkingi i/lub niedaleko przystanków komunikacji miejskiej)
- Zaangażowanie ekspertek/ekspertów, konsultantek/konsultantów w celu opracowania założeń projektu – mając na uwadze płęć niedoreprezentowaną (kadra „merytoryczna”)

Priorytet FESL.03 Fundusze Europejskie dla zrównoważonej mobilności

- Analiza kto częściej korzysta z komunikacji miejskiej – wzorce mobilności kobiet/mężczyzn, jakie są tego przyczyny – w jaki sposób zakup przyczyni się do niwelowania nierówności
- Budowa, przebudowa, rozbudowa infrastruktury (w tym trasy rowerowe): jakie potrzeby danej płci (np. dodatkowe miejsce dla rodziców z dziećmi; zwiększenie oświetlenia w newralgicznych miejscach – zwiększające bezpieczeństwo kobiet)

Priorytet FESL.04 Fundusze Europejskie dla sprawnego transportu

- Analiza zapewnienia integracji dróg z transportem publicznym, lokalizacji węzłów transportowych (pod kątem kto i jak korzysta z transportu publicznego – kobiety/mężczyźni; wzorce mobilności – jakie potrzeby w podziale na płeć)
- Analiza pod kątem ofiar wypadków – piesi, kierowcy, pasażerowie – w podziale na płeć (w związku z celami działania: „zmniejszenie natężenia ruchu, spowolnienie prędkości, inwestycje poprawiające bezpieczeństwo poprzez likwidację miejsc niebezpiecznych”) – przyczyny, wnioski z danych.

Priorytet FESL.05 Fundusze Europejskie dla rynku pracy

- Analiza wskaźników zatrudnieniowych – statusu na rynku pracy kobiet i mężczyzn – w tym: przyczyny danego stanu i potrzeby w podziale na płeć; uwzględnienie aspektów podziału obowiązków domowych – w tym: opiekuńczych kobiet i mężczyzn; kwalifikacji/kompetencji – w podziale na płeć (uwaga! W przypadku proponowanego wsparcia w projekcie – przeciwdziałanie utrwalania stereotypowego postrzegania ról społecznych, zawodów „męskich” i „kobięcych”. Możliwość zapewnienia opieki nad osobami zależnymi – w przypadku wsparcia kobiet
- Projekty z zakresu aktywizacji zawodowej: działania informacyjno-promocyjne – nie utrwalające stereotypowych wizerunków, stosowania języka wrażliwego na płeć, wsparcie z zakresu doradztwa zawodowego – przeciwdziałanie stereotypom; analiza przyczyn bierności zawodowej/bezrobocia – w podziale na płeć
- Projekty z zakresu równości szans na rynku pracy: analiza wiedzy/świadomości z zakresu równości płci w obszarze zatrudnienia (w podziale na płeć) – przyczyny/wnioski; analiza – jakie korzyści wynikają z wdrażanego wsparcia w podziale na płeć, analiza potencjalnych uczestników/czek – różne kanały/sposoby prowadzenia szkoleń (K/M); dopasowanie rezultatów/wskaźników do diagnozy sytuacji
- Projekty z zakresu wsparcia osób pracujących (RPZ, Zdrowy pracownik): analiza występujących chorób zawodowych/stanu zdrowia, w tym: poziomu wypalenia zawodowego w podziale na płeć (przyczyny/wnioski); analiza planowanych zakupów wyposażenia – pod kątem użytkowania przez kobiety i mężczyzn (czy są różnice, jakie przyczyny – skutki); badania profilaktyczne – która płeć częściej/chętniej korzysta – dlaczego? Jakie kanały info-promo stosować – jak zachęcić grupę niedoreprezentowaną do badań?
- Projekty z zakresu outplacementu: jakie przyczyny zagrożenia zwolnieniem – w kontekście płci (czy istnieją różnice – jakie, dlaczego?); jakie branże/stanowiska zagrożone (która płeć w gorszej sytuacji) – jaki będzie miało wpływ na lokalny rynek pracy (pod kątem płci – zatrudnienie, wpływ na zasoby finansowe itp.); czy proponowane kursy/szkolenia nie są stereotypowe dla danej płci (jakie kwalifikacje/kompetencje nabędą – w kontekście stereotypów płci)

Priorytet FESL.06 Fundusze Europejskie dla edukacji

- Analiza zaangażowanej kadry (K/M) – zwiększenie udziału w szkoleniach/kursach płci niedoreprezentowanej
- Analiza struktury rodziców/opiekunów prawnych – w kontekście udziału w obowiązkach domowych: wsparcie zaangażowania ojców/opiekunów w życie szkoły/przedszkola/zajęć związanych z wychowaniem (problemami wychowawczymi itp.)
- Projekty związane z edukacją dorosłych, np. z zakresu zdrowego stylu życia, przeciwdziałania uzależnieniom, włączające w społeczność lokalną: analiza udziału kobiet i mężczyzn – przyczyny, wnioski różnic (o ile dotyczy); wzmocnienie na etapie rekrutacji (info-promo) działań skierowanych do płci niedoreprezentowanej (różne kanały/formy wsparcia); zapewnienie wsparcia w miejscach i godzinach odpowiednich dla danej płci (np. w związku ze statystycznie zwiększonymi obowiązkami opiekuńczymi kobiet); analiza kompetencji/kwalifikacji kobiet i mężczyzn
- Projekty edukacyjne: niestereotypowe podejście do ról społ., zawodów (np. zachęcanie dziewcząt do zajęć STEM, chłopców – wsparcie kompetencji miękkich), świadomość „ukrytego programu szkoły” utwierdzającego dyskryminację, stereotypy, uprzedzenia; współpraca z przedsiębiorcami uwzględniającymi zasady równości płci (staże, praktyki w firmach, instytucjach wdrażających procesy równościowe, zasady przeciwdziałające dyskryminacji – promowanie niestereotypowych ścieżek zawodowych, np. mentoring); możliwość wprowadzenia „[rózowych skrzyńeczek](#)”, niestereotypowe wizerunki kobiet/mężczyzn – kształcenie zawodowe, język wrażliwy na płeć

Priorytet FESL.07 Fundusze Europejskie dla społeczeństwa

- Analiza osób ze względu na status na rynku pracy – przyczyny, skutki, wnioski w podziale na płeć; dostępu do zasobów (finansowych, edukacyjnych)
- Analiza barier finansowych ze względu na płeć; kompetencji i kwalifikacji – kobiet i mężczyzn
- Promowanie wsparcia przeciwdziałającemu utrwalaniu stereotypów ze względu na płeć
- Analiza budżetu z uwzględnieniem płci: jakie wsparcie (kwotowo) dla mężczyzn, jakie dla kobiet – przyczyny, skutki
- Promowanie wsparcia psychologicznego wśród płci niedoreprezentowanej (lub dostosowania ww. wsparcia do różnych potrzeb kobiet i mężczyzn po zidentyfikowaniu tych potrzeb i ewentualnych barier: finansowe, społeczne, kulturowe itd.)
- Projekty dot. usług społecznych, sąsiedzkich, wsparcia rodziny: analiza sytuacji kobiet i mężczyzn – obowiązki domowe, opiekuńcze; promowanie w rekrutacji płci niedoreprezentowanej (odpowiednie działania info-promo, wag punktowych przy rekrutacji); działania świadomościowe/edukacyjne w zakresie równości płci (stereotypowe role społeczne); analiza proporcji dziewcząt i chłopców przebywających np. w MOW – przyczyny, potrzeby (w podziale na płeć)
- Projekty dot. wsparcia osób w kryzysie bezdomności, cudzoziemców, społeczności romskich: analiza sytuacji K i M – skierowanie różnego wsparcia w zależności od przyczyn i potrzeb; społeczność romska – intersekcyjna dyskryminacja (szersze podejście)

Priorytet FESL.08 Fundusze Europejskie na infrastrukturę dla mieszkańca

- Projekty dot. rozwoju infrastruktury: kto będzie wykorzystywał, w jaki sposób (np. w przypadku szkolnictwa zawodowego – możliwa konieczność zwiększenia szatni/toalet dla płci niedoreprezentowanej; większa liczba toalet dla kobiet); zapewnienie dostępności architektonicznej – ułatwia również użytkowanie przez matki z dziećmi i pozostałymi osobami zależnymi, którymi statystycznie częściej zajmują się kobiety (wózki, balkoniki itp..)
- Projekty dot. e-zdrowia: kto korzysta z jakich narzędzi/aplikacji częściej – czy inne potrzeby kobiet i mężczyzn? Czy wdrażane wsparcie będzie neutralne dla użytkowniczek i użytkowników (kadra/personel) - jakie kompetencje cyfrowe posiadają kobiety, jakie mężczyźni? Kto częściej będzie korzystał – jakie są przyczyny (np. statystycznie większe obowiązki domowe kobiet – odpowiadają też za kwestie zdrowotne w rodzinie: jaki będzie wpływ cyfryzacji na ww. obowiązki; czy potrzeba dodatkowych szkoleń – w jakiej formie?)
- Zakupy wyposażenia, sprzętu medycznego – analiza zaangażowanej kadry: kto będzie użytkował – czy można kupić sprzęt lżejszy, bardziej ergonomiczny (ze względu na feminizację zawodu – pielęgniarki, położne itd.) – jaki wpływ będzie to miało na wydłużenie zatrudnienia (wzrost/utrzymanie zatrudnienia, dochodów)

Priorytet FESL.09 Fundusze Europejskie na rozwój terytorialny

- Projekty dot. rozwoju infrastruktury kultury i rewitalizacji: analiza kto częściej korzysta (oferta kulturalna, animacyjna, edukacyjna): jakie są przyczyny różnic (o ile dotyczy); jakimi sposobami/kanałami dotrzeć do grupy niedoreprezentowanej; z jakiej oferty korzystają kobiety, z jakiej mężczyźni – jakie przyczyny, skutki (wnioski)
- Rewitalizacja obszarów wiejskich: analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej (w podziale na płeć); ewentualnego wykluczenia komunikacyjnego (K/M); konsultacje społeczne – potrzeby, bariery w podziale na płeć

Priorytet FESL.10 Fundusze Europejskie na transformację

- Działania w ramach priorytetu FESL.10 są – co do zasady – analogiczne do wcześniejszych, z uwzględnieniem ograniczenia terytorialnego. Mając na uwadze wsparcia podregionów górniczych, okołogórniczych itd. – w analizie warto ująć różnice potrzeb i barier płci w odniesieniu do sytuacji związanych lub wynikających z miejscem zatrudnienia i ewentualnie występującego „tradycyjnego” modelu rodziny (w większości już rzadko spotykanego)
- Analiza sytuacji ekonomicznej kobiet i mężczyzn – w kontekście miejsca pracy (zarówno pod względem danego przedsiębiorstwa, jak i lokalizacji); posiadanych kwalifikacji i kompetencji – jak transformacja wpłynie na rynek pracy, zatrudnienie, edukację – kobiet i mężczyzn
- Możliwość dywersyfikacji sposobu/form wdrażania działań edukacyjnych/świadomościowych: różny poziom otwartości na zmiany, w tym zawodowe i środowiskowe kobiet i mężczyzn
- Promowanie wzrostu umiejętności/kwalifikacji cyfrowych – szczególnie wśród kobiet
- Angażowanie ekspertek, konsultantek w działania projektowe (niestereotypowe role zawodowe: z zakresu energetyki, górnictwa, alternatywnych źródeł energii itp.)

Podsumowanie

- Każdorazowo w projektach można uwzględnić kwestie równościowego zarządzania (w większości przypadków)
- **Projekt** o charakterze pozytywnym – w zakresie promowania równości płci nie oznacza, że **produkt** – będący efektem tego projektu, również będzie miał charakter pozytywny (**dot. projektów EFRR, FS, FST**)
- Może wystąpić sytuacja, gdy **projekt ma charakter pozytywny, a produkt jest neutralny** (np. w projektach z zakresu mobilności miejskiej – zakup taboru autobusowego, z zakresu efektywności energetycznej budynków – termomodernizacja, itd.) – **wyłącznie w projektach EFRR, FS, FST**
- Istnieje również możliwość uznania zarówno projektu, jak i produktu za neutralne – **wyłącznie w projektach EFRR, FS, FST** – Beneficjent jest wówczas zobowiązany uzasadnić takie stanowisko. Decyzja o uznaniu danego projektu za neutralny należy do instytucji oceniającej wnioski o dofinansowanie projektu.
- W **projektach EFS+** przy ocenie projektów obowiązkowe jest zastosowanie w stosownym formularzu oceny standardu minimum (**projekt oraz produkt/usługa zawsze mają charakter pozytywny**).

Fundusze Europejskie

Dorota Gala
dorotagalaue@gmail.com
tel. 695 654 916

Fundusze Europejskie
dla Śląskiego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Województwo
Śląskie